

村上春樹

**Haruki
Murakami**

**lšgirska
vėjo
daina**

baltos lankos

HARUKI MURAKAMI

IŠGIRSK VĖJO DAINĄ

•

Iš japonų kalbos vertė Gabija Čepulionytė

baltos lankos

2.

Ši istorija prasidėjo 1970 metų rugpjūčio 8 dieną ir po 18 dienų, tai yra tų pačių metų rugpjūčio 26 dieną, baigėsi.

3.

– Turčiai... visi jie... šūdžiai.

Užsikvėpęs alkūnėmis ant baro, pasisukęs į mane, desperatiškai šaukė Pelė.

O gal Pelės pašnekovas buvo už manęs stovintis kavos malimo aparatas? Aš ir Pelė sėdėjome prie baro vienas šalia kito, ir nebuvo nė mažiausio reikalo pasisukus į mane šaukti. Šiaip ar taip, kaip įprastai būna Pelei išsirėkus, dabar jis su pasitenkinimu veide skaniai gurkšnojo alų.

Tiesa, aplinkui niekas nė nemanė kreipti dėmesio į Pelės šauksmus. Ankštas baras buvo sausakimšas lankytojų ir visi, kaip Pelė, vieni kitiems garsiai šūkavo. Vaizdas tarsi skęstančiame keleiviniame laive.

– Utėlės, – pasakė Pelė ir su pasibjaurėjimu papurtė galvą.

– Juk tie tipai patys nieko nesugeba. Vos pamatčius tas turtuolių fizionomijas mane verčia vėmti.

Aš tylomis linktelėjau, neatitraukdamas lūpų nuo šviesiai žalsvo alaus bokalo. Staiga nutilęs, Pelė ėmėsi vartalioti ant baro prekystalio sudėtas plaštakas laibais pirštais, tarsi šildytūsi prie laužo, ir kelis kartus jas įdėmiai apžiūrėjo. Netekęs kantrybės, užverčiau galvą į lubas. Naujo pokalbio nepradėsime, kol jis nuodugniai, vieno po kito neištyrinės visų dešimt savo pirštų. Visada taip.

Per vasarą mes su Pele tarsi apsėsti išgėrėme visą 25 metrų ilgio baseiną alaus ir nuklojome Džei baro grindis 5 centimetrų storio pistacijų lukštų dangą. Antraip tą vasarą būtume mirę iš nuobodulio.

Šalimais Džei baro kabėjo nuo tabako dervų parudavęs raižinys. Neturėdamas ką veikti ir nuobodžiaudamas, žiūrėdavau į jį valandų valandas, bet man nė kiek neįgrisdavo. Raižinio raštai, nelyginant Roršaro teste, man priminė dvi priešpriešias sėdinčias ir subliūškusiais teniso kamuoliukais besisvaidančias žalias beždžiones. Kai pasakiau tai barmenui Džei, jis akimirką įsistebeilijo į paveikslą, o paskui nenoromis tarė, kad iš tiesų taip ir atrodo.

– Kažin, ką tai galėtų reikšti? – pasiteiravau jo.

– Beždžionė kairėje – tai tu, o dešinėje – aš. Aš tau metu skardinę alaus, o tu man atgal atmeti pinigų.

Susidomėjęs gurkštelėjau alaus.

– Mane ima pykinti, – kaip įprastai, pakartojo Pelė baigęs nužiūrinėti savo pirštus.

Ne dabar Pelė pradėjo koneveikti turtuolius, o ir iš tiesų jų siaubingai nekentė. Kalbant apie paties Pelės šeimą, ji buvo ganėtinai turtinga, bet kaskart, kai tai prikišdavau Pelei, jis atsakydavo: „Ne mano kaltė.“ Retsykiais (dažniausiai padauginęs alaus) sakydavau jam: „Ne, tai – tavo kaltė“, bet paskui, tai pasakius, mane apimdavo blogas ūpas. Nes Pelės atsikalbinėjimuose buvo ir dalis tiesos.

– Kaip manai, kodėl aš nekenčiu turtuolių? – tą vakarą tęsė Pelė. Pirmą kartą mūsų pokalbis pažengė taip toli.

Papurčiau galvą tarsi sakydamas, kad nežinau.

– Todėl, kad iš tikrųjų turtuoliai apie nieką negalvoja. Be žibintuvėlio ir liniuotės nė savo šiknos nenusikrapštytų.

Atvirai kalbant, Pelė mėgo tokius posakius.

– Tikrai?

– Taip. Tie tipai nemąsto apie svarbius dalykus. Tik apsimeta, kad mąsto. Žinai, kodėl?

– Nagi?

– Todėl, kad nėra reikalo. Žinoma, tam, kad praturtėtųm, reikia truputį pakrutinti smegenis, tačiau būti turtuoliu nieko nereikia. Lygiai taip, kaip dirbtiniam Žemės palydovui nereikia degalų. Gāli sukti ir sukti ratus toje pačioje vietoje. Bet aš ne toksai, ir tu į juos nepanašus. Gyvendamas turi be paliovos

galvoti. Pradedant rytdienos oru ir baigiant vonios kaiščiu. Argi ne?

– Aha, – pritariau aš.

– Tokie dalykai.

Išsakęs viską, ką norėjo, Pelė išsitraukė iš kišenės popierinę nosinaitę ir atsainiai su garsu nusišnypštė nosį. Aš negalėjau suprasti, kiek rimtai kalbėjo Pelė.

– Bet galų gale mes visi mirsime, – tariau aš provokuojamai.

– Tai žinoma. Visi kada nors mirs. Tačiau iki tol reikia nugyventi penkiasdešimt metų, o nugyventi penkiasdešimt metų mąstant apie įvairius dalykus yra nepalyginti sunkiau nei nugyventi penkis tūkstančius metų nieko negalvojant. Argi ne?

Gryna teisybė.

4.

Pirmą kartą sutikau Pelę pavasarį prieš trejus metus. Tai buvo pirmieji mūsų metai universitete, ir mes abu buvome gerokai įkaušę. Todėl visiškai neprisimenu, kokiomis aplinkybėmis ryte po keturių atsidūriau kartu su Pele jo juodame „Fiat 600“. Gal turėjome bendrų pažįstamų?

Šiaip ar taip, buvome visiškai nusitašę ir lėkėme spidometro rodyklei rodant daugiau nei 80 km. Visai nenuostabu, kad, smagiai prasiveržę pro parko

pinučius, išlaužę azalijų gyvatvorę, beatodairiškai rėžėmės į akmeninį stulpą. Stebuklas, kad nepatyrėme nė menkiausių sužalojimų.

Išsiblaivęs nuo šoko, išspyriau sulaužytas mašinos dureles ir išlipau lauk. Fiato variklio dangtis gulėjo nuskriejęs kokius dešimt metrų iki pat beždžionių narvo, mašinos priekyje buvo stulpo formos įlinkis, o staiga iš miegų pažadintos beždžionės netvėrė pykčiu.

Pelė, nepaleisdamas vairo iš rankų, rietėsi lyg lūžęs pusiau, bet jis nebuvo sužalotas, o paprasčiausiai varė ant prietaisų skydelio prieš valandą suvalgytą picą. Užlipęs ant mašinos stogo, stebėjau jį pro stiklinį liuką.

– Ar tau viskas gerai?

– Taip, tik šiek tiek padauginau. Kur matyta šitaip vemti.

– Sugebėsi išlipti?

– Padėk man.

Pelė išjungė variklį, įsimetė į kišenę cigarečių pakelį nuo prietaiso skydelio ir, vangiai įsitvėręs man į ranką, užsiropštė ant mašinos stogo. Įsitaisę ant fiato stogo vienas šalia kito, stebėjome brėkštantį dangų ir tylėdami surūkėme po kelias cigaretes. Aš kažkodėl prisiminiau karinį filmą su Ričardu Bertonu, atliekančiu pagrindinį vaidmenį. Nežinau, apie ką galvojo Pelė.

– Klausyk, mes tikri laimės kūdikiai, – po kokių penkių minučių tarė Pelė. – Tik pažiūrėk. Nė vieno sužeidimo. Ar gali patikėti?

Aš linktelėjau.

– Bet mašinai tai galas, – pasakiau.

– Neimk į galvą. Mašiną galima naują nusipirkti, o laimės už jokių pinigų negausi.

Truputį nustebęs pažvelgiau į Pelę.

– Tu turtingas?

– Regis, taip.

– Tuomet gerai.

Pelė nieko neatsakė, tik nepatenkintas kelis kartus palingavo galvą.

– Vis dėlto mes – laimės kūdikiai.

– Iš tiesų.

Pelė sumygo cigaretę į teniso batelio padą ir nuspriegė nuorūką beždžionių narvo link.

– Klausyk, sudarykim komandą? Neabejoju, kad mums viskas eisis puikiai.

– Nuo ko pradėsime?

– Nuo alaus.

Iš automato netoliese nusipirkę kokį pustuzinį skardinių alaus, nuėjome prie jūros ir, išsitiesę paplūdimyje, jas ištuštinome. Paskui žiūrėjome į jūrą. Buvo nuostabiai gražus oras.

– Vadink mane Pele, – tarė jis.

– Kaip tau prilipo toks vardas?

– Pamiršau. Tai buvo gana seniai. Iš pradžių jaučiausi keistai, bet dabar jau nebe. Prie visko galima priprasti.

Išsivaidę į jūrą visas iki vienos tuščias alaus skardines, įrėmėme nugaras į kranto sutvirtinimą, užsitraukėme

ant galvų švarkus ir valandėlę numigome. Nubudęs, pajutau esąs kupinas neįprastos gyvybinės energijos. Koks keistas jausmas.

– Dabar galėčiau nubėgti šimtą kilometrų, – pasakiau Pelei.

– Aš irgi, – atsakė Pelė.

Tačiau tai, ką iš tiesų turėjome padaryti, buvo dailimis per trejus metus sumokėti savivaldybei sodo remonto išlaidas su procentais.

5.

Atrodo, kad Pelė visai neskaito knygų. Nesu matęs jo skaitant kokį spausdintą žodį, išskyrus sporto laikraščius ir paštu siunčiamas reklamas. Mano skaitomas knygas laikui užmušti jis smalsiai nužiūrindavo tarsi musė musmušį.

– Kodėl tu skaitai tas knygas?

– O kodėl tu geri alų? – į klausimą atsakiau klausimu, po kąsnelį valgydamas tai marinuotą stauridę, tai daržovių salotų ir nežiūrėdamas Pelės pusėn. Pelė giliai susimąstė, o po kokių penkių minučių pravėrė burną:

– Alaus gerumas tas, kad jis virsta šlapimu ir pasišalina. Kaip beisbole du autai vienu metimu, ir nieko nelieka.

Tai pasakęs, Pelė laukė mano atsakymo. Užsigerdamas alumi, nuričiau paskutinį stauridės kąsnį, tada pastūmiau į šalį lėkštę ir, paėmęs pradėtą skaityti knygą *Jausmų ugdymas*, ūmai perverčiau jos puslapius.

– Todėl, kad Floberas jau miręs.

– O gyvų rašytojų knygų neskaitai?

– Neskaitau, nes gyvų rašytojų kūryba bevertė.

– Kodėl?

– Todėl, kad mirusiesiems paprastai viską atleidiu, – atsakiau, žiūrėdamas per viduryje baro prekystalio pastatytą portatyvinį televizorių pakartotinai rodomą „Route 66“.

– O kaip dėl gyvų žmonių? Ir jiems paprastai neatleidi?

– Nežinau. Nesu apie tai daug mąstęs. Bet turbūt taip, jei pasijausčiau esąs užspeistas į kampą. Turbūt negalėčiau atleisti.

Priėjo Džeis, pastatė prieš mus du naujus butelius alaus ir nuėjo.

– Ką darysi neatleidęs?

– Miegosiu apsikabinęs pagalvę.

Pelė sutrikęs palingavo galvą.

– Keista. Aš to gerai nesuprantu, – tarė Pelė.

Aš įpyliau Pelei į bokalą alaus, bet jis vis dar susirietęs mąstė.

– Paskutinį sykį skaičiau knygą praėjusių metų vasarą, – pasakė Pelė. – Neprisimenu nei pavadinimo, nei autoriaus. Kodėl skaičiau tą knygą, irgi

pamiršau. Šiaip ar taip, tai buvo moters rašytas romanas. Pagrindinė veikėja – garsi mados dizainerė, trisdešimties metų moteris. Taigi, ji sau įsikalė, kad susirgo nepagydoma liga.

– Kokia liga?

– Pamiršau. Vėžiu, ar panašiai. Ar yra daugiau nepagydomų ligų?.. Taigi, ji nuvažiavo į vasarvietę prie jūros ir visą laiką masturbavosi. Ir vonios kambaryje, ir miške, ir lovoje, ir jūroje, žodžiu, įvairiausiose vietose.

– Jūroje?

– Taip... Ar gali patikėti? Ir kodėl apie tai reikia rašyti romanuose? Juk be to yra daugybė kitų dalykų, kuriuos verta aprašyti?

– Na...

– Atleiskite man, bet tokie romanai... Vemti verčia.

Aš pritariau.

– Aš tai rašyčiau visai kitokį romaną.

– Pavyzdžiui?

Pelė galvojo, pirštu braukdamas žalią alaus bokalo stiklą.

– Kaip tau tokia istorija? Laivas, kuriuo plaukiau per Ramųjų vandenyną, nuskęsta. Įsitvėręs į gelbėjimo ratą, aš plūduriuoju vieni vienas naktį jūroje, žiūrėdamas į žvaigždes. Tyli, rami naktis. Staiga priešpriešiais, įsitvėrusi į gelbėjimo ratą, išnyra jauna mergina, ji plaukia manęs link.

– Ar mergina graži?

– Dar klausi.

Gurkštelėjęs alaus, papurčiau galvą.

– Skamba kvailai? Paklausk toliau.

Tuomet mes, plūduriuodami jūroje vienas šalia kito, imame šnekučiuotis. Apie praeitį ir ateitį, apie pomėgius, apie tai, su kiek moterų miegojau, apie televizijos laidas, apie vakar sapnuotus sapnus ir panašiai. Paskui abu geriame alų.

– Ei, palauk. O iš kur imat alaus?

Pelė šiek tiek pagalvojo.

– Alus atplaukia. Alaus skardinės atplaukia iš laivo valgyklos. Kartu su sardinių konservais. Ar gerai?

– Taip.

– Tuomet išaušta rytas. „Ką dabar darysim?“ – klausia manęs mergina. „Čia kažkur turėtų būti sala. Aš ten plauksiu“, – sako mergina. „Bet salos gali ir nebūti. Jau geriau plūduriuokime čia, gurkšnodami alų ir laukime gelbėtojų sraigtasparnio“, – sakau aš. Tačiau mergina viena sau nuplaukia.

Čia Pelė atsidūsėjęs gurkšteli alaus.

– Dvi dienas ir dvi naktis plaukusi be jokio poilsio mergina galiausiai pasiekia salą. O mane pačiame gražume, nespėjusį išsiblaivyti, išgelbėja sraigtasparnis. Vėliau, praėjus keleriems metams, mes abu netikėtai susiduriame mažame bare kaimynystėje.

– Ir tuomet vėl kartu geriate alų?

- Argi neliūdna?
- Na, taip, – atsakiau aš.

6.

Pelės romanas turi du puikius bruožus. Pirmiausia ten nėra sekso scenų, o antra – jame niekas nemiršta. Juk ir taip žmonės miršta, ir miega vieni su kitais. Toks yra gyvenimas.

•

- Manai, kad aš klydau? – paklausė mergina.
  - Pelė gurkštelėjo alaus ir lėtai papurtė galvą.
  - Tiesą sakant, visi klysta.
  - Kodėl taip manai?
  - Hmm, – urgztelėjęs Pelė aplaižė viršutinę lūpą.
- Atsakymo nebuvo.

- Aš yriausi į salą iš visų jėgų, net atrodė, kad rankos nutrūks. Buvo taip sunku, kad galvojau, jog mirsiu. Ir štai apie ką be perstojo mažčiau. Turbūt aš esu neteisi, o tu teisy. Kaip tu gali sau plūduriuoti ir nieko nedaryti, kai aš taip kankinuosi?

Tai pasakiusi, mergina lengvai nusijuokė, o paskui liūdnokai nuleido žvilgsnį. Pelė pasimuistė

ir be jokio tikslo ėmė naršyti po kišenes. Po trejų metų pertraukos nesąmoningai panoro rūkyti.

– Ar norėjai, kad mirčiau?

– Truputėlį.

– Tikrai tik truputėlį?

– ...neprisimenu.

Kurį laiką abu tylėjo. Pelė pajuto, kad reikia ką nors pasakyti.

– Žinai, žmonės nuo pat gimimo nėra lygūs.

– Kieno tai žodžiai?

– Džono F. Kenedžio.

7.

Nuo mažumės aš buvau labai nekalbus berniukas. Susirūpinę tėvai nuvedė mane pas pažįstamą psichologą.

Daktaro namas stovėjo ant kalvos, nuo kurios vėrėsi jūra. Man atsisėdus ant sofutės saulės ryškiai nušviestame daktaro kabinete, elegantiška pusamžė jo žmona atnešė šaltų apelsinų sulčių ir dvi spurgas. Stengdamasis neapsibarstyti kelių cukraus pudra, suvalgiau pusę spurgos ir išgėriau visas apelsinų sultis.

– Ar nori dar sulčių? – paklausė daktaras, o aš papurčiau galvą. Mes sėdėjome dviese vienas priešais

kitą. Ant sienos priešais kabėjo Mocarto portretas. Jis su gailėsčiu dėbsojo į mane tarsi baikšti beždžionėlė.

– Seniai seniai kalnuose gyveno geraširdis ožys.

Kokia nuostabi įžanga. Užsimerkęs pamėginau įsivaizduoti geraširdį ožį.

– Ožiui ant kaklo karojo sunkus auksinis laikrodis, ir eidamas ožys sunkiai stenėjo. Reikia pasakyti, kad laikrodis buvo neįtikėtinai sunkus, negana to, sugedęs ir nerodė laiko. Kartą pas ožį atėjo jo draugas zuikis ir sako: „Klausyk, ožy, kodėl tu vaikštai pasikabinęs tą sugedusį laikrodį? Jis atrodo toks sunkus, be to, iš jo jokios naudos.“ – „Laikrodis iš tiesų sunkus, – atsakė ožys, – bet aš prie jo pripratęs. Nors jis ir sunkus, ir neveikiantis.“

Tai pasakęs, daktaras nugėrė savo apelsinų sulčių ir šypsodamasis pažvelgė į mane. Aš tylėdamas laukiau pasakojimo tęsinio.

– Kartą ožio gimtadienio proga zuikis padovanojo jam mažą dėžutę, perrištą dailiu kaspinu. Joje buvo žvilgantis, labai lengvas, bet tiksliai einantis naujas laikrodis. Ožys labai apsidžiaugė, užsikabino laikrodį ant kaklo ir visiems aplinkui rodė.

Toje vietoje pasakojimas netikėtai nutrūko.

– Tu esi ožys, aš – zuikis, o laikrodis – tavo širdis.

Jausdamasis pergudrautas, tačiau neturėdamas išeities, pritariamai linktelėjau.

Kartą per savaitę, sekmadienio popietėmis, aš keliaudavau pas daktarą elektriniu traukiniu ir autobusu su persėdimu ir buvau gydomas man užkandžiau vyniotiniu su kavos skonio įdaru, obuolių pyragu ir raguoliais su medumi. Tai truko vienus metus, po kurių man teko reguliariai lankytis pas dantų gydytoją.

„Civilizacija – tai komunikacija“, – kalbėjo jis. – Jei ko nors negali išreikšti, vadinasi, tai neegzistuoja. Supranti? Nulis. Tarkime, tu jautiesi alkanas. Tau užtenka trumpai pasakyti „Aš alkanas.“ Ir aš tau duodu sausainį. Imk, valgyk.“ (Aš krimstelėjau sausainio.) „Jei tu nieko nesakai, sausainio nėra.“ (Daktaras piktdžiugiškai paslepia lėkštę sausainių po stalu.) „Nulis. Aišku, ar ne? Tu nenori kalbėti. Bet esi alkanas. Nori tai pasakyti be žodžių. Gestų kalba. Na, pamėgink.“

Laikydamasis už pilvo, nutaisau skausmingą veido išraišką. Daktaras nusijuokė. „Tai panašu į pilvo skausmus.“

Pilvo skausmai...

Paskui mes perėjome prie laisvo kalbėjimo.

– Papasakok ką nors apie kates. Ką tik nori.

Aš kraipiau galvą dėdamasis, kad mąstau.

– Tas gyvūnas turi keturias kojas.

- Bet juk dramblys irgi.
  - Už dramblių gerokai mažesnis.
  - Kas toliau?
  - Juos augina namuose, ir jei būna gerai nusi-teikę, jie gaudo peles.
  - Ką jie ėda?
  - Žuvį.
  - O dešrą?
  - Ir dešrą.
- Ir taip toliau.

Daktaras sakė tiesą. Civilizacija yra komuni-kacija. Tą akimirką, kai prarandama tai, ką privalo išreikšti ir perduoti, civilizacija baigiasi. Trakšt... Išjungta.

Pavasarij, kai man sukako keturiolika, įvyko neįti-kėtinas dalykas – tarsi sugriuvus užtvankai, stai-ga pratrūkau kalbėti. Ką kalbėjau, visiškai nebe-prisimenu, tačiau tris mėnesius nepaliaudamas tauškiau, tarsi norėdamas atsigriebti už prarastus keturiolika metų, o kai liepos viduryje lioviausiu kalbėjęs, man iki 40 laipsnių užkilo temperatūra ir tris dienas nėjau į mokyklą. Karščiui nuslūgus, nebebuvo nei tylenis, nei plepys, galiausiai tapau eilinis berniukas.